

B4251

Görög Márta

A személyiségi értékek posthumus védelme

Gondolatok a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlása körében

Doktori értekezés tézisei

Témavezető: Dr. Szabó Imre
Tanszékvezető Egyetemi Docens, Dékán
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék

Szeged

2005.

1. A kutatási téma előzményeinek rövid összefoglalása

Az értekezés elsődlegesen a posthumus személyiségi értékek védelme jogi aspektusainak bemutatására törekedett, szoros összefüggést mutatva ki a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlása körébe tartozó gondolatokkal.

A posthumus személyiségvédelem témakörében a kegyeleti joggal legtöbbet és legszélesebb körben *Törő Károly* foglalkozott, aki nem csupán az élő személyt megillető személyiségi jogvédelem, hanem az elhunyt emlékéhez fűződő kegyeleti jog körében egyaránt olyan kategóriák felállításával, fogalom meghatározásokkal élt, melyek jelenlegi jogelméletünkre, illetve jogalkalmazási gyakorlatunkra jelentős hatással bírnak.¹

Természetesen a személyiség jogi védelmével foglalkozó könyvek, monográfiák az esetek jelentős részében nem nélkülözik a kegyeleti jog intézményének szerepeltetését. A személyiségi jognak az elmúlt években, főként a rendszerváltozás után tapasztalt dinamikája a megjelent tanulmányok, monográfiák kapcsán fokozottan érzékelhető, számos szerző tollából születtek alapvető jelentőségű művek, így *Biró György*, *Boytha György*, *Jobbágyi Gábor*, *Lábady Tamás*, *Petrik Ferenc*, *Sólyom László* tollából, s e felsorolás koránt sem teljes.

Az értekezés érinti a posthumus merchandising problémakörét egyaránt, mely kérdéssel tudomásunk szerint a magyar jogirodalomban eddig még nem jelent meg írásmű. Az élő személyhez fűződő merchandising jogokkal *Tattay Levente* foglalkozik behatóbban.²

Petrik Ferenc szerint a személyiségvédelem általános és feltétlen eszközeként nevesített nem vagyoni kártérítés hosszú évszázadok óta a személyiségi jogsértések esetén alkalmazandó jogkövetkezmények közé tartozik. Nem beszélhetünk felelősen akként a személyiségvédelemről, hogy gondolataink nélkülöznék a nem vagyoni kártérítés említését. A nem vagyoni kártérítés jogintézményéhez kapcsolódó mai magyar jogászok közül a szerző által az egyik – ha nem a – legmeghatározóbb egyéniségeknek, elméleti és gyakorlati jogművelőnek, jogtudósnak tartott *Lábady Tamás* nevéhez fűződnek a jogintézmény legátfogóbb bemutatását, értelmezését tartalmazó művek.³ Bár *Lábady Tamás* is foglalkozott a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlásával, sem az ő, sem más tollából nem született ez idáig olyan tanulmány, mely erre a kérdésre fókuszálva próbálta volna a figyelembe vehető szabályozási metódusokat értékelni.⁴

¹ Többek között: *Törő Károly*: *Kegyeleti jog*, *Jogtudományi Közlöny*, 1972. áprilisi szám 163-171.; *Személyiségvédelem a polgári jogban*, *Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó*, Budapest, 1979.

² Többek között a következő tanulmányban: *Tattay Levente*: *A merchandising és jogi háttere Magyarországon*, *Gazdaság és Jog*, 1999. évf. 7-8. szám.

³ Többek között: *Az eszmei és büntető kártérítés a common law-ban*, *Állam- és Jogtudomány*, XXXVI/1-2. szám; *A nem vagyoni kártérítés funkcióiról*, *Biztosítási Szemle*, 1991. 11-12. szám, 4-16.; *A nem vagyoni kártérítés újabb bírói gyakorlata*, *ELTE Jogi Továbbképző Intézet*, 1992.; *A nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatos bírói gyakorlat legújabb tendenciái*, *Biztosítási Szemle*, 1992. 7-8. szám, 4-30.; *A nem vagyoni (ideális) kártérítés a középkorban*, *Magyar Jog*, 1993. 10. szám, 572-582.; *A kártérítési felelősségi jog és a biztosítási jog reformjának elvi és gyakorlati kérdései*, *ELTE Jogi Továbbképző Intézet*, Budapest, 2001.

⁴ A jogutódlással többek között az alábbi tanulmányok foglalkoznak: *Zoltán Ödön*: *A nem vagyoni kár megtérítéséről*, *Magyar Jog*, 1991. 9. szám. 529-533.; *Szentgyörgyi Rezső*: *Gondolatok a nem vagyoni károk térítéséről*, *Biztosítási Szemle*, 1980. november-december, 270-275.; *Köles Tibor*: *A nem vagyoni kár*, *HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó*, Budapest, 1997.

Jelenleg a magyar jogirodalomban nem ismert olyan mű, mely az elhunyt személyiségi értékeinek védelmével akként foglalkozna, hogy vizsgálódásának körét kiterjeszti a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlására is.

2. Az értekezés célja

Az értekezés fő célkitűzése annak, a *Törő Károly* által feltett kérdésnek a megválaszolása volt, hogy a polgári jog védi-e általánosságban a személyiséget.⁵ S e kérdés-feltevés súlya az általánosság kifejezésre helyeződött, mely általánosság kitételben fontos szerepet tulajdonítottunk a posthumus személyiségvédelemnek. Vizsgálódásunk így elsődlegesen az elhunyt személyiségi jogainak védelmére korlátozódott.

További célként az értekezés bemutatva a kegyeleti jog, az elhunyt emlékét érintő tipikus tényállásokban megtestesülő személyiségi jogot érő jogsértéseket, kísérletet tett az elhunyt személyiségi joga, személyiségvédelme fogalmi deficitjének feloldására.

Mellékcélként megfogalmazódott az elhunyt személyiségi jogi értékei katalógusának, védelmének tematikus igényű rendszerbe foglalása egyaránt.

Az értekezés másik fontos célja az általános személyiségi jog védelme körében a nem vagyoni kártérítés, mint a jogirodalomban sok szerző által elsődleges védelmi eszköznnek tekintett jogkövetkezmény és a személyiségi jogok viszonyrendszerének bemutatása. Ezen körben, szoros összefüggésben az értekezés fő célkitűzésével további cél volt a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlásáról vallott gondolatok bemutatásán túlmenően a szabad jogutódlásról vallott nézet melletti érvek és ellenérvek felvázolása. Ennek eredményeként megfogalmazásra kerültek az igény szabad jogutódlásának szabályozásához fűződő reflexiók.

3. Az értekezés felépítése

Az értekezés kísérletet tesz a posthumus személyiségvédelem lényegi jellemzői megismertetésére, e körben szabályozási javaslatokat tesz, illetőleg értékelni próbálja a jelenlegi jogszabályi rendelkezések gyakorlati megvalósulását. Az értekezés lényegi mondanivalója három címben jelenik meg: 1.) Az elhunytak „személyiségi értékeinek” Polgári Törvénykönyv szerinti védelme, 2.) a nem vagyoni kártérítés alkalmazásának az általános személyiségi jogra történt kiterjesztése, 3.) a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlásáról kifejtett gondolatok.

Ahhoz, hogy hitelt érdemlően taglalni és bizonyítani tudjuk a posthumus személyiségvédelem fogalmi és jogintézményi szükségességét alaptételként vissza kellett térni *Balás P. Elemér* gondolatvilágához, negatívumként megközelített személyiség fogalmához. Miután a személyiség a jog szempontjából negatívumot jelent, a kívülág tagadását, így a személyiség a halállal nem szűnik meg, a halál után is aktuális lehet. Hiszen „**az elhalt ember személyisége**

⁵ Törő Károly: A személyiségvédelem buktatói, *Jogtudományi Közlöny*, 1986. 10. szám

az igazi „erkölcsi” személy.⁶” A személyiség fennmaradása, védelemben részesítésének igénye álláspontunk szerint szoros összefüggést mutat a kegyelet mind erkölcsi, mind jogi követelményeivel. Ennek megfelelően az értekezés - a teljesség igénye nélkül figyelembe véve célját és annak rendeltetését - szűk körben rendelkezik a kegyelet erkölcsi szabályairól, illetve a síremlékhez, sírhelyhez kapcsolódó kegyeletről.

Az értekezés következő fejezetében a posthumus személyiségi értékek sérelmét megvalósító tényállások elemzésére, a közszereplők sajátos jogi helyzetének bemutatására, szabályozási javaslatok tételére tett kísérletet. A személyiségi jogok post mortem érvényesíthetősége szükségessé és aktuálissá tette a kegyeleti jogosultak vizsgálatát egyaránt.

Az értekezés második címében került bemutatásra a nem vagyoni kártérítés és az általános személyiségi jog közti kapcsolat jogintézményi fejlődése. A jogintézményi fejlődés ismertetése körében az értekezés a jogalkalmazási gyakorlatból is merített példákat.

Az értekezés harmadik címében helyezkedik el az értekezés alcímében megfogalmazott gondolatsoor, mely a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlása körébe tartozó kérdéseket feszegeti.

Az értekezés külön pontokat szentel a szabad jogutódlás kapcsán elhangzó érvek és ellenérvek bemutatásának, tovább de lege ferenda megfogalmazza a lehetséges szabályozási javaslatot.

4. Az értekezés elkészítése során alkalmazott módszerek

Az értekezés elkészítésének módszere a civilisztika alapjául szolgáló dogmatikai elemzésen nyugszik. Ez a dogmatikai elemzés, nem csupán a magyar joganyagra, bírói jogalkalmazási gyakorlatra korlátozódik, hanem kiter az értekezés témáját felölelő, meghatározó jelentőségű idegen nyelvű szakirodalomra, bírósági döntésekre is. A jogösszehasonlítás módszere révén a dogmatikai képletek és praktikus jogalkalmazási megoldások bemutatásán alapszik.

Eltinktettünk a filozófiai-elméleti megközelítéstől, illetve nem alkalmaztunk szociológiai szempontokat sem. Ugyanakkor tudjuk és valljuk, hogy ezek a szempontok fontos tényezők, hiszen mind a kegyeleti jog, mind a nem vagyoni kártérítés társadalomra és tudatra gyakorlat hatása alapvető fontosságú. Ezen módszerektől való tartózkodásunk indoka, hogy a posthumus személyiségvédelmet pusztán jogi aspektusai szempontjából, a magyar, külföldi jogforrásokból, a jogalkalmazási gyakorlatból levonható következtetések logikus rendbe tételével kívántuk bemutatni, s új távlatokat nyitva megerősíteni.

Az értekezés különös hangsúlyt fektet az általános személyiségi jog, mint polgári jogi absolutum történetiségére kettős megfontolásból. Egyrészt fontos a jogforrások jogtörténeti bemutatása, elemzése, másrészt korábbi jogunk elméleti és gyakorló jogászai, a kúriai bírósági gyakorlat évtizedekkel ezelőtt már számos olyan kérdésre megtalálta a választ, melyeket még csak most kezdünk újílag, igaz sokszor más összefüggésben feltenni. Ez a történeti elemzés – figyelemmel különösképp az új Polgári Törvénykönyv kodifikációs

⁶ Balás P. Elemér: Személyi Jog, Szladits Károly által főszerkesztett Magyar Magánjog, Első kötet, Általános rész, Harmadik fejezet, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1941, 632-633.

munkálataira – segítséget nyújthat esetlegesen felmerülő kétségeink feloldásában. Ennek megfelelően az értekezés második címe döntően leíró jellegű, jogszabályok, kúriai, bírósági döntések, állásfoglalások, nézetek sokaságát öleli fel, melyet a jogintézményi múlt megismerése, a jogintézmény jelene és jövője felépítése miatt tartottunk szükségesnek.

Mind a posthumus személyiségvédelem, mind a nem vagyoni kártérítés, valamint a jogutódlás körében a jogösszehasonlítás eszközét segítségül hívva az értekezés kísérletet tett szabályozási javaslatok kidolgozására. Különösképp a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlása körébe tartozó gondolatok kimunkálása során az értekezés pro-kontra igyekezett megjeleníteni azokat az érveket és ellenérveket, melyek az igény jogutódlása során jelentkezhetnek.

5. Az értekezés tudományos eredményeinek összefoglalása

E helyen csupán azokat a tudományos eredményeket rögzítjük, melyek a szerzőben felmerült kérdésekre adott válaszokat konkrét szabályozási javaslatba rendezték. Eltekintünk az értekezés egyes fejezetei, pontjai lényegi bemutatásától, ténymegállapításaitól, a tudományos eredmények összefoglalásának igényét a leghatározottabb módon értelmezve csupán a konkrét szabályozási, törvényszöveg módosítási ajánlásokat jelezzük, s magyarázzuk röviden.

5.1. A posthumus szerzői jogi védelemhez

5.1.1. A szerzői mű posthumus nyilvánosságra hozatala

A szerzői mű nyilvánosságra hozatalához fűződő jog a szerző halála után fellelt műre, az ún. posthumus műre egyaránt kiterjed. A jelenlegi szabályozás szerint a törvényi megdönthető vélelem amellel áll, hogy a szerző a művet nyilvánosságra hozatalra szánta. Valóban ez lenne a jó, minden kétséget kizáró megoldás? Etikai és jogi álláspontunk, valamint a fellelhető példák szerint nem foglalhatunk teljes bizonyossággal állást az igenlő választ mellett. Véleményünk szerint a szerző „posthumus érdekeit és értékeit” jobban szolgálja, ha a vélelem megfordul. Tennénk ezt azért is, mert bár ugyanazon eredményt érhetjük el a lehetséges ellenbizonyítás miatt, hatását és üzenetét tekintve más jelentés lenne neki tulajdonítható.

Mindezek alapján az alábbi módosító javaslat fogalmazható meg az Szjt. 10. § (4) bekezdéseként: „A szerző halála után fellelt művet – ha a szerző vagy az a személy, akit a szerző irodalmi, tudományos vagy művészi hagyatékának gondozásával megbízott, ennek hiányában, aki a szerzői vagyoni jogokat öröklési jogcímen megszerezte ellenkező nyilatkozatot nem tett vagy az ellenkezőjét másképp nem bizonyítják – úgy kell tekinteni, hogy a szerző azt nem kívánta nyilvánosságra hozni.”

5.1.2. A szerzői minőség védelme

Vajon a szerzői jogról szóló törvény névjogi rendelkezései kielégítő védelmet nyújtanak a jogellenes használattal szemben? Véleményünk szerint nem. Ez a szabályozás – tekintve a jogalkalmazási gyakorlatból ismert jogeseteket, és tipikusan előforduló jogellenes magatartásokat – nem képes kielégítően betölteni jelenlegi formájában azt az igényt, melyet a szerzők szerzői művük és szerzői jogi minőségük védelme érdekében megkívánnak.

Álláspontunk szerint a magyar szerzői jogban is megfontolást igényel a „Droit de non-patentité” alkalmazása, mely törvényi eszközt biztosít a szerzőnek az idegen alkotások jegyzőivel szemben. Erre figyelemmel javasoljuk az Sztj. 12. § (5) bekezdéseként az alábbiak megállapítását: „A szerzőt megilleti az a jog, hogy más személyéhez kapcsolódó szerzői művet ne tőle származóként tüntessenek fel.”

5.1.3. A védelem időtartama

Felmerülhet joggal az a kérdés, különbözik-e a szerzőt megillető személyhez fűződő jogok körében a névhez való jog a mű nyilvánosságra hozatalának, vagy éppen a mű integritásához való jogától, hiszen a védelmi idő vonatkozásában ilyen megkülönböztetéssel találkozunk. Egyik oldalról mondhatjuk, hogy a név a személyiség és ennél fogva a szerzői minőséghez kapcsolódó személyiség kifejezésének elsődleges eszköze. A személyiség, a személyhez fűződő jogok egyenrangúságának elvét vallva indokolatlanak tűnhet ilyen mérvű megkülönböztetés. A törvény szűkszavúan rendelkezve a mű integritásához való jogról, mint személyhez fűződő jogról csupán fogalom meghatározásra szorítkozik. Míután sem a konkrét törvényhelynél, sem a védelmi időre vonatkozó törvényhelyeknél speciális szabályokat nem alkalmaz, így a törvény az általános védelmi időre vonatkozó szabályokat rendeli rá alkalmazni.

Éppen a fentebb jelzett részleges differenciáltság, valamint a névjoghoz fűződő védelmi idő speciális szabályozása alátámasztja a kegyeleti joggá transzformálódás igényét. Ha ez a gondolat nem csupán az elméletben, hanem jogszabályi szintre emelve is képes megőrizni identitását, alkalmasnak látszik annak kiterjesztése a mű integritásához fűződő jogra egyaránt.

Általános érvényű rendelkezésként a szerzői jogi törvény módosítási javaslatként jelentkezhet az alábbi rendelkezés: Sztj. 14. § (2) bek: „A védelmi idő eltelte után a szerző emlékének megsértése címén az érintett közös jogkezelő szervezet (85.-93.§) vagy a szerzői érdek-képviselői szervezet is felléphet olyan magatartás miatt, amely a védelmi időn belül sértené a szerző személyéhez fűződő jogát.”

5.2. A kegyeleti jog gyakorlásának jogosultjai

Álláspontunk szerint a kegyeleti jog tiszteletének, védelmének általunk szorgalmazott és megerősíteni kívánt igénye szorosan érinti a kegyeleti jogosultak körének áttekintését, szabályozási javaslatok felállítását. Szorgalmazzuk az elhunyt akarátának figyelembe vételét, így annak érvényre juttatását, ha még életében megjelöli a keresetindításra jogosult személyét. A Polgári Törvénykönyv, valamint egyéb jogszabályok által kegyeleti jogosultként megjelölt személyek köre szűkített terjedelmű jogvédelemre adhat lehetőségét. Ha nincs a Ptk. szerint igényérvényesítésre jogosult személy és nem állnak fenn az ügyészi keresetindítás feltételei, úgy a kegyeleti jog célját veszítetté válhat. Ezek az anomáliák – kegyeleti jogosultak köre, ügyészi perindítás feltételei – szabályozási megoldás-keresésre ösztönöznek.

Mindezek figyelembe vételével a Ptk. 85. § (3) bekezdésének módosítására az alábbi javaslatot tesszük:

„Meghalt személy emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó, továbbá az a személy, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített, illetve akit keresetindítási joggal ruházott fel. Ha nincs olyan személy, aki a meghalt személy (megszűnt jogi személy) személyiségi jogait sértő magatartás miatt a bírósághoz forduljon, illetve ha a magatartás közérdekbe ütközik, úgy az elhunyt személyiségi jogainak érvényesítésére az ügyész is

jogosult. Az ügyész magánérdekbe ütköző magatartás esetén akkor járhat el, ha az a különös méltánylást érdemlő magánérdek sérelmét valósítja meg, illetve ha a perindítás szükségességéről a keresetindítási joggal fel nem ruházott kegyeleti jogosulttól szerez tudomást.”

5.3. A magányosság joga

A Polgári Törvénykönyv személyiségi jog általános védelmét deklaráló szakaszhelye szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani (Ptk. 75. §). Közszereplők jogi helyzetére vonatkozó speciális szabályozást csupán a képmással és hangfelvétellel visszaélés kapcsán tartalmaz (Ptk. 80 § (2) bek.). Mindezen túlmenően számos Alkotmánybírósági Határozat is foglalkozik a közszereplők specifikus jogi helyzetével.

A jelenleg hatályos jogszabályhelyek, a jogelméleti, jogirodalmi álláspontok ismeretében nagyon nehéz megnyugtató elméleti megoldást találni a közszereplőket, mint magánszemélyeket személyhez fűződő jogaikban érő jogsérelmekkel szembeni jogvédelemre. Olyan szabadságot kell teremteni a közszereplők számára, mely lehetővé teszi számukra az Alkotmányban is biztosított személyiségük szabad kibontakoztatásához való jogot. Ennek csupán egyik lehetséges, de nem feltétlen eszköze az egyes részjogok taxatív felsorolása. Álláspontunk szerint eredményre vezetőbb, ha a személyiség általános védelmét deklaráló jogszabályhely szövegének megváltoztatására, s annak tartalmi összefüggéseit jelző jogfejlesztő bírói gyakorlatra hagyatkozunk.

Ennek egyik lehetséges módja lehet az amerikai „right of publicity” jogi megoldása, melyet *Meszlény Artúr* a „magányosság jogának” nevezett.

Vékás Lajos által a polgári jogi kodifikáció fontos momentumává tett „megőrizve-megújulás” jegyében álláspontunk szerint a „magányosság jogának” jogszabályi szintre emelése a kortörténet szereplőinek, a közszereplőknek a Kodifikációs Javaslat által is szorgalmazott védelmét szolgálhatja a Ptk. 75. §-ára vonatkozó módosító javaslat.

Mindezek alapján Ptk. 75. §-ának módosítására az alábbi javaslatot teszi az értekezés:

Ptk. 75. § (1) bekezdése: „A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény és egyéb jogszabályok védelme alatt állnak.”

(2) „Mindenkinék joga van arra, hogy a jogszabályok és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy ebben őt senki se háborítsa.”

A jelenleg hatályos (2) bekezdéstől kezdődő rendelkezések a (2) bekezdés (3) bekezdésként történő jelölése mellett felmenő számsorrendben kaphatnának további megjelölést.

5.4. A kegyeleti jog védelmének időtartama

A jelenleg hatályos szabályozás szerint szerencsés esetben – ha a jogutód kegyeleti jogosultak hosszú életűek – az elhunythoz kapcsolódó emlékezés joga relative hosszabb időtartamig védelmet élvez. Előfordulhatnak azonban olyan helyzetek, ahol az emberi élet rövidsége miatt ilyen védelem nem tud megvalósulni. Éppen ezért szükség van némi gondolatébresztőre.

Ha kiindulási pontnak az igényérvényesítésre jogosult hozzátartozókat tekintjük, úgy alkalmasnak mutatkozhat egy konkrétan meghatározott időintervallum bevezetése, mely megegyezhet a szerzői jogról szóló törvény hetven éves védelmi idejével. Az Sztj. módosításakor az ötven éves védelmi időt éppen az emberi élet meghosszabbodására figyelemmel emelték fel 70 évre. Ez a 70 éves időintervallum többé-kevésbé jól lefedi az elhunnytal még személyes kontaktusban állt hozzátartozók élettartamát, illetőleg alkalmas

lehet – s ez a kijelentés nem biztos, hogy sok esetben túri az ezzel ellentétes véleményeket – az elhunythoz kapcsolódó emlékezés fennmaradásának megelőzésére. Hiszen ha egy szerző kapcsán, aki szerzői művén keresztül maradandót alkotva hunyt el, a hetven év alkalmas a védelemre, úgy alkalmasnak kell lennie nem szerzői minőségben elhunyt személyek személyiségi jogának posthumus védelmére egyaránt.

E 70 éves védelmi idő, valamint az egyik korábbi pontban vázolt szabályozási javaslat összhangjaként a Ptk. 85. § (3) bekezdésének e helyen véglegesített módosítására az alábbi javaslat fogalmazódik meg:

„Meghalt személy emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó, továbbá az a személy, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített, illetve akit keresetindítási joggal ruházott fel. Ha nincs olyan személy, aki a meghalt személy (megszűnt jogi személy) személyiségi jogait sértő magatartás miatt a bírósághoz forduljon, illetve ha a magatartás közérdekbe ütközik, úgy az elhunyt személyiségi jogainak érvényesítésére az ügyész is jogosult. Az ügyész magánérdekbe ütköző magatartás esetén **az elhunyt halálát követő év első napjától számított hetven éven belül** járhat el akkor, ha az a különös méltánylást érdemlő magánérdek sérelmét valósítja meg, illetve ha a perindítás szükségességéről a keresetindítási joggal fel nem ruházott kegyeleti jogosulttól szerez tudomást.”

Ha pedig célkitűzésünket, a személyiségi értékek posthumus védelmének időintervallumban is kifejezhető elsődlegességét tartjuk szem előtt úgy a következő módosításra teszünk javaslatot:

„Meghalt személy emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó, továbbá az a személy, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített, illetve akit keresetindítási joggal ruházott fel. Ha nincs olyan személy, aki a meghalt személy (megszűnt jogi személy) személyiségi jogait sértő magatartás miatt a bírósághoz forduljon, illetve ha a magatartás közérdekbe ütközik, úgy az elhunyt személyiségi jogainak érvényesítésére az ügyész is jogosult. Az ügyész magánérdekbe ütköző magatartás esetén akkor járhat el, ha az a különös méltánylást érdemlő magánérdek sérelmét valósítja meg, illetve ha a perindítás szükségességéről a keresetindítási joggal fel nem ruházott kegyeleti jogosulttól szerez tudomást.”

5.5. De lege ferenda a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlásáról

Az értekezés fő célját – a személyiségvédelem teljes körűségének elérését szorgalmazva – a posthumus személyiségi jogvédelem megvalósulását támasztják alá és támogatják a nem vagyoni kártérítés iránti igény szabad jogutódlását érintő gondolatok. Álláspontunk szerint csak akkor beszélhetünk az általunk szorgalmazott globális személyiségvédelemről, ennek keretében megvalósuló post mortem személyiségvédelemről, ha az egészségében károsodott és elhalálozott személyek személyiségi értékeit is oltalmazzuk.

Érzelmi és jogilag releváns következmények levonása nélkül nehezen áll meg az a kijelentés, hogy ha valakit meggyilkolnak, az áldozat semmilyen kárt, személyiségi jogi sérelmet nem szenved. Azon túlmenően, hogy meglehetősen cinikusan hangzik ez a kijelentés, jogi megfontolások tárgyává kell válnia azáltal, hogy szokásos módon konzekvenciát nem lehet belőle levonni, s ezáltal más irányú megközelítést kíván.

Álláspontunkon, miszerint a halált eredményező testi, egészség sérelmek miatti nem vagyoni kártérítés váljék szabadon örökölhetővé, mit sem változtat az értekezés külön pontjában megjelölt ellenérvek felsorakoztatása. Éppen ezek az ellenérvek – melyek hol biztos, hol

bizonytalan alapokon állnak – erősítenek meg elhatározásunkban. S ezt csak fokozta a külföldi jogi megoldások áttekintése, hiszen egyértelműen kimutatható az a fejlődési tendencia, mely a jelenlegi magyar jogalkalmazási gyakorlattól a szabad jogutódlásig tart. Elég ehhez csupán a német és osztrák jogalkalmazási gyakorlatot, s végül a jogalkotói döntést tekintetünk.

Véleményünk szerint az elhunyt személyiségi jogi védelmét differenciáltan kell megvalósítani. A post mortem általános személyiségi jogot ért sérelmek esetére a személyiségvédelmi szabályok körében elhelyezett kegyeleti jogot kell segítségül hívni, mely kegyeleti jog a jogosultak személyiségi jogává transzformálódott az elmúlt évek során. A testi, egészség sérelmekkel járó/járt, halált eredményező magatartások esetén a „versenyfutás”⁷ anakronisztikus voltának elkerülése érdekében lehetővé kell tenni, hogy amennyiben az elhunyt még életében – mert erre egészségi állapota miatt nem volt lehetséges – nem érvényesítette igényét, úgy azt jogutódai tegyék meg.

A szabad jogutódlás igénye szükségessé tette szabályozás megoldás ajánlását, mely ajánlás igyekezett kitérni a legfaj súlyosabbnak tekinthető kérdések megválaszolására. Következőekben pontokba szedve ezeket a megállapításokat, javaslatokat közöljük.

5.5.1. Jogonalap

Nem vagyoni kárigényt a személyiségi jogok megsértése esetén lehet érvényesíteni. Amennyiben akár a Polgári Törvénykönyvben, akár az Alkotmányban, nemzetközi egyezményekben megjelölt nevesített, vagy ezekből eredeztethető nem nevesített személyiségi jogok csorbulása tapasztalható, úgy fennáll az eszmei kár bekövetkeztének lehetősége. Ha tehát a jogelőd személyében mindez megvalósult, úgy megteremtődhet a jogonalap az igény érvényesítésére.

5.5.2. Az örökhagyó feltehető akaratának vizsgálata

A nem vagyoni kártérítési igény posthumus érvényesíthetőségének vizsgálata során ki kell térni a vélhető jogelőd akaratára, hiszen az igény érvényesítésére vonatkozó jog aktívaként a hagyaték részét képezi. Úgy véljük a jogelőd akarat kétséget nem ébresztő bizonyítása megszüntetné ezen elméleti megoldással szemben felhozható azon érveket, melyek az igény magasan preferált személyhez tapadó jellegére épülnek.

5.5.3. Az igény érvényesítésére jogosultak

Egyrésztől általánosan elfogadott axióma, hogy a jogelőd vagyoni és nem vagyoni értékű jogosultságait a jogutód örökös szerzi meg, míg ugyanezen értékű kötelezettségek ugyancsak a jogutód örökös terheli. A nem vagyoni kárigény érvényesítése pedig ilyen nem vagyoni értékű jogosultságnak számít. Valószínűleg erre az eredményre jutott a jogalkotó akkor, amikor a büntetőeljárásról szóló törvény vonatkozó rendelkezése szerint az elhunyt terhelte örökösét tette az indokolatlan szabadságelvonás esetére megítélhető kártalanítás iránti igény postmortem érvényesítésének jogosultjává. A posthumus nem vagyoni kártérítési igény érvényesítésére ekként javaslatunk szerint az elhunyt örökösei válhatnak jogosulttá.

⁷ „Versenyfutás” alatt azt, a jelenlegi jogalkalmazási gyakorlat alapján ténylegesen is megvalósulható gyakorlatot értjük, amikor a károkozó magatartása miatt súlyos egészségi állapotban lévő károsultól eredő ügyvédi meghatalmazással, keresetlevéllel „siet” az ügyvéd a bíróságra, hogy azt még a „versenyfutás” utolsó perceiben, megbízza esetlegesen bekövetkező halála előtt tudja érkeztetni.

5.5.4. Összezszerűség

Az eszmei kártérítés összezszerűségi kritériumainak megjelölése során a jelenleg alkalmazott bírósági gyakorlat kézenfekvő megoldást rejt. A megoldás indokolása szerint az örökhagyó hagyatékához csak az a vagyon tartozik, mely a hagyaték megnyíltakor (az örökhagyó halálának pillanatában) már megvolt, illetve meg lehetett volna, hiszen „a hagyatékhoz az örökhagyót illető, vagy illelhető vagyonok tartoznak[...]”⁸ Mindezek figyelembevételével a jogutód csak azt az összeget érvényesíthetné, mely a jogelődöt eszmei kártérítésként halála pillanatáig megillette.

E körben csupán annak megállapítására térünk ki, hogy minden egyes esetben az elbírálás szempontjából lényeges, meghatározó körülmények mérlegelésével a méltányosság elvének megfelelően kell a nem vagyoni kártérítés összezszerűségét meghatározni.

5.5.5. A károsodás bekövetkeztének időpontja

Az azonnali, vagy - tipikusan - baleseti eseményhez közel álló időpontban bekövetkezett halál esetén károsodás időpontjaként sok esetben a baleset időpontja szolgálhat. A károkozástól eltelt hosszabb idő után bekövetkező halál esetében azonban a körülmények gondos vizsgálata és mérlegelése szükséges, meg kell állapítani, melyik az az időpont, amikor a károsodás bekövetkez(het)ett. Mindezek alapján a jogutód a károsodás, illetőleg abból eredő, eszmei kártérítésre alapot nyújtó következmény megvalósulásától kezdődően jogosult az igény érvényesítésére. (Természetszerűleg nem szabad figyelmen kívül hagyni az igény érvényesítésére előírányzott előfeltételek megvalósulását sem.)

5.5.6. Kamatfizetés

Meg kell jegyezni, hogy a kártérítési kötelezettség késedelmes teljesítése tekintetében helyesen, egy új irányú jogalkalmazási gyakorlat gyökeresedett meg. Eszerint a teljesítés késedelme a kártérítés mértékének az időközben bekövetkezett értékemelkedés alapulvételével történő megállapítását eredményezi.⁹ Ennek megfelelően „az a rendelkezés, hogy a kártérítés a károkozás bekövetkeztekor nyomban esedékes, nem zárja ki – a kártérítés mértékének megállapításáig terjedő időben – az értékviszonyokban bekövetkező változások figyelembevételét.”¹⁰ E gyakorlat törvényi alapjának a megteremtésére kíván kísérletet tenni az új Polgári Törvénykönyv kodifikációs javaslatára is.

5.5.7. Hozzáartozói eszmei kárigény

A bíróságok terheinek könnyítése érdekében a jogutód egyazon perben érvényesíthetné a jogelőd posthumus nem vagyoni kárát, illetőleg saját jogán a jogelőd elhalalozásából eredő esetleges sui generis hozzáartozói eszmei kárigényét. A joggyakorlat, illetőleg jogelmélet által megkonstruált speciális tényállás fennállásához természetesen más, sok esetben azonban mégis összefüggő körülmények vizsgálata lenne a bíróságok feladata. Véleményünk szerint ezen igények egyazon perbeli érvényesítése egyszerűbbé tenné a bíróságok, illetőleg a jogutódok helyzetét.

⁸ Szladits, Fürst, 6369/1901. és 5880/1887. Grill II. 17., 741.

⁹ BH 1981. 43.

¹⁰ BH 1990. 153. II.

6. Az értekezés témakörében készült publikációk

1. Az elhunyt szerzőhöz kapcsolódó (személyhez fűződő) szerzői jogról
Polgári Jogi Kodifikáció
2005. VII. évfolyam 4-5. szám, 38-42.
2. A kegyeleti jog gyakorlásának jogosultjairól és az érvényesíthetőség időbeli korlátjairól
Polgári Jogi Kodifikáció
2005. VII. évfolyam 2. szám, 15-20.
3. Egyetemes eszmei kártérítési alapok
Jogtudományi Közlöny 2004/5. szám, 191-199.
4. Az ártatlanság kora
Controll 2003. 1. szám, 128-134.
5. Az általános személyiségi jog posthumus védelme a német joggyakorlatban
Európai Jog
2002. július, 22-27.
6. Fájdalomdíj nem vagyoni kárpótlásként az ABGB-ben
Magyar Jog
2002. márciusi szám, 164-170.
7. Az általános személyiségi jog megsértésének fájdalomdíjjal való orvoslása
Jogelméleti Szemle
2002./3. szám
8. A fájdalomdíj mértékét befolyásoló körülmények összehasonlító elemzése a német joggyakorlat előtérbe helyezésével
Jogelméleti Szemle
2001/4. szám
9. Schadenersatz für immaterielle Schäden – Die Neukodifikation des BGB in Ungarn unter Bezugnahme auf die deutsche Regelung
A kézirat közlésre elfogadva, megjelentetése a Német Gazdasági Jogi Képzés konferenciakötetében várható 2005-ben, a Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára sorozatban
10. A nem vagyoni kártérítés kiterjesztése a személyiségi jog megsértésnek eseteire
A kézirat közlésre elfogadva, megjelentetése az Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica et Politica Tomus 2005. évi kötetében várható
11. Az osztrák nem vagyoni kártérítés alapjai
A kézirat közlésre elfogadva, megjelentetése az Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica et Politica Tomus 2006. évi kötetében várható
12. A hozzátartozói nem vagyoni kártérítési igény
JogOk
Közlésre elfogadva, megjelentetése a folyóirat a 2005. évi számában várható

7. Precedents of the Research Theme Overview

The primary aim of the study is to present legal aspects of post mortem protection of personal values revealing primarily their close relationship with the thoughts regarding the issue of succession of claims for incorporeal indemnification.

In the frame of the subject of post mortem protection of personality, studies followed by *Károly Törő* regarding the right of piety are considered to be the most comprehensive ones introducing categories and definitions of notions not only in the field of protection of personality owing to a living person but also in that of the right of piety related to the deceased which have an important effect on our present jurisprudence and actual practice of law enforcement.¹¹

Of course, the books and monographs entertaining the subject of legal protection of personality do not disregard - in most of the cases - the institution of the right of piety. During the past years, an increasingly dynamic development of the individual rights has been experienced on the basis of studies and monographs published mainly after the changes of the political system. Several works of primary importance have been published by different authors, among others by *György Biró*, *György Boytha*, *Gábor Jobbágyi*, *Tamás Lábady*, *Ferenc Petrik*, *László Sólyom*, a list far from being complete.

The present dissertation also touches on the subject of post mortem merchandising, and to the best of our knowledge, this is an issue that has not been discussed so far by any of the works of the Hungarian legal literature. Merchandising rights regarding living persons are discussed more profoundly by *Levente Tatay*.¹²

According to *Ferenc Petrik*, incorporeal indemnification, as a general and unconditional instrument of protection of personality, has belonged for centuries to the legal consequences applied in case of infraction of individual rights. It would be unreasoned to talk about the protection of personality while neglecting the country of the incorporeal indemnification. The works presenting and interpreting the institutes of incorporeal indemnification in the most comprehensive way have the hallmark of the name of *Tamás Lábady* who is - according to the judgement of the author of the present paper - one of the most determinant personalities as theoretician and legal practitioner (if not the most important one) of the present-day Hungarian jurists joining the institutes of incorporeal indemnification.¹³ Although, *Tamás Lábady* also studied the problem of the right of inheritance of claim for incorporeal indemnification, no study has been made so far neither by him nor by any other writer which

¹¹ Among others: *Károly Törő*: Right of Piety, Bulletin of jurisprudence, April, 1972, 163-171; Protection of personality in the Civil Rights, Economic and legal Publishing Co., Budapest, 1979.

¹² Among others, in the following study: *Levente Tatay*: Legal Background of the Merchandising Right in Hungary, Economy and Law, 1999, No. 7-8.

¹³ Among others: Penal and incorporeal indemnification in the common law, No. 1-2/XXXVI; On the functions of incorporeal indemnification, Insurance Review, No. 11-12, 1991, 4-16; Recent practice of Restitution in kind, ELTE Institute of Graduate Legal Courses, 1992; The Most Recent Tendencies in the Juridical Custom of Incorporeal indemnification, Insurance Review, No. 7-8, 1992, 4-30; (Ideal) Incorporeal indemnification in the Middle Ages, Hungarian Law, No. 10, 1993, 573-582; Theoretical and Practical Issues of the Reform of Law of Legal Liability of Compensation and of Law of Insurance, ELTE Institute for Legal Graduate Courses, 2001.

aimed at evaluating the possible methods of legal regulation focusing especially on this issue.¹⁴

At present, there is no work known in the literature which discusses protection of personal properties of the deceased with extension of the range of research to the issue of inheritance of claim for incorporeal indemnification.

8. Aim of the dissertation

The main objective of the present dissertation is to answer the question already asked by *Törő Károly, i. e.* whether the common law protects the personality in general.¹⁵ The question intends to emphasise the expression "in general" in which an important role has been attributed to the issue of post mortem protection of personality values. According to this, our disquisition has been confined mainly to the problem of protection of the personality rights of the deceased.

An additional intention of the present paper was to resolve the problem of conceptual deficiency related to the personality right and to the protection of personality of the deceased by the help of enumerating examples to the infringement of personality rights appearing in the typical statements of facts concerning the right of piety and in connection with the memory of the deceased.

The idea of ordinating personality values of the deceased and protection of those in a thematic order has also been considered as a secondary purpose.

Another essential aim of the dissertation is to present in the field of protection of personality rights the interrelation between the incorporeal indemnification as a consequentiality considered by several writers to be the primordial means of protection and the personality rights. In connection with the above described issue, another aim of the present dissertation - in close relationship with its main purpose - in addition to the presentation of the thoughts relating to the inheritance of the claim for incorporeal indemnification - was to present the arguments and counter-arguments for the free succession of rights. Based on this, reflections relating to the claim for free succession of rights have been conceived.

9. Structure of the dissertation

The dissertation attempts to present the main characteristics of post mortem personality protection, it makes proposals relating to the methods of regulation and attempts to evaluate actualisation of legal regulation. The message of the dissertation appears in three titles: 1) Protection of "personality values" of the deceased as per the Civil Code 2) extension of application of incorporeal indemnification to the general personality right, 3) Reflections on the inheritance of claim for incorporeal indemnification.

¹⁴ Among other, the following studies discussed the issue: Ödön Zoltán: On the Recompense for Damage to Property, Hungarian Law, 1991, No. 9, 529-533; Rezső Szentgyörgyi: reflections on Restitution in kind, Insurance Review, December-November, 1980, 270-275; Tibor Köles: Incorporeal Loss, HVG-ORAC Publishing Co., Budapest, 1997.

¹⁵ Risks of the Protection of Personality, Review of Jurisprudence, No. 10, 1986.

In order to discuss and demonstrate conceptional and legal necessity of post mortem protection of personality in a credible way we have to return to the range of ideas of *Balázs P. Elemér* representing an axiom described by the negative conception of personality. As personality represents a negative from legal point of view and disaffirmation of the outworld, the existence of personality does not cease by the death but may continue after it. Since **"the personality of the dead is the real "moral" person".¹⁶** In our point of view, the continuation of personality and the need for its protection show a direct relationship with the necessity of respecting piety both from moral and legal aspect. According to this, moral regulation of piety, as well as piety with regard to graves and sepultures have been conceived in the dissertation while taking into consideration the purpose and nature of the present paper and with no intention, therefore, to give an overall view of the issue.

In the following chapter of the dissertation an attempt has been made to analyse the actual circumstances classable as infringement of post mortem personality rights, to present the particular legal status of the public actors and to make proposals to methods of regulation. The right for post mortem vindication of personality rights necessitated examination of claimants as well.

Legal institutional evolution of the relationship between the incorporeal indemnification and general personality rights is presented under the second title of the dissertation. In the frame of the review of institutional evolution, the dissertation also took examples from the practice of law enforcement.

The chain of ideas conceived in the subtitle of the dissertation is placed in the third title of the paper which analyses issues belonging to the subject of inheritance of claim for incorporeal indemnification.

The dissertation devoted separate points to the presentation of arguments and counter-arguments enumerated in connection with free inheritance conceiving the possible propositions for regulation.

10. Methods applied during preparation of the dissertation

The preparation method of the dissertation is based on the dogmatic analysis underlying civil rights. This dogmatic analysis is not restricted to the Hungarian legal material and to the practice of law enforcement but also touches upon the foreign literature and judgements of determinant importance covering the subject of the present paper. It is based on presentation of dogmatic schemata and solutions applied in legal practice through the method of comparison of juridical conceptions.

Philosophic-theoretical approach has been put aside, as well social aspects which have not been discussed either. Nevertheless, we are fully aware and convinced of the importance of these aspects, since the influence of both the right of piety and the incorporeal indemnification borne on the society and public thinking is of primary importance. We have forborne from applying the above method as we had the intention to present post mortem personality

¹⁶ Elemér Balázs P.: Personal Right, Hungarian Common Law of editor in chief Károly Szladits, Volume I., general Part, Chapter Three, Károly Grill Publishing Co., Budapest 1941, 632-633

protection purely from its legal aspects by the help of placing the conclusions deductible from Hungarian and foreign legal resources and practice in a logical order and to fortify it while opening up a new prospect.

The dissertation laid special emphasis on the historical aspects of the general personality right as an absolute in common law for two reasons. On the one hand, presentation and analysis of the history of legal sources is important, on the other hand, our theoretical and practising jurists of the previous era, namely the practice of supreme court had found an answer to several questions decades ago which are just being asked by us now, notwithstanding that sometimes in a different context. This historical analysis paying particular attention to the codification work of the Common Law may contribute to clearing some of our doubts eventually arising. According to this, the second title of the dissertation is mainly descriptive enumerating a multitude of measures, supreme court decisions, orders of court, verdicts which was considered to be necessary in order to have a better knowledge of the past and to build up the present and future legal institution.

The dissertation attempted to elaborate proposals for regulation both as to post mortem protection of personality and incorporeal indemnification, as well as to inheritance of rights by the help of making comparison between different legal practices. Especially during elaboration of reflections within the scope of claims for inheritance of right to incorporeal indemnification the dissertation endeavoured to present the pros and contras of arguments which may arise in connection with claim for inheritance of rights.

11. Summary of scientific results of the dissertation

Herein, we enumerated only the scientific results helped to arrange the answers given to the questions raised in the author in a concrete proposal for legal regulation. We interpreted the objective of summarising scientific results in the most qualified sense and we put aside substantive presentation and constatations of certain chapters and points of the present dissertation and we indicate and discuss briefly concrete proposals for modification of regulations and wordings of law.

11.1. To the protection of post mortem copyright

11.1.1. Post mortem publication of the literary work

The right related to publication of literary works is extended to those revealed after the death of the author, i.e. to the so-called post mortem works as well. As per the actually valid legal regulation, avoidable presumption of law is in favour of the intention of the author to publish his work. Is it really the best solution excluding all doubts? With knowledge of our ethic and legal standpoint, as well as of the traceable precedents, we cannot commit ourselves to the positive answer with absolute certitude. In our opinion it would serve the "post mortem rights and values" of the author in a better way if the presumption were inverted. It would be more than preferable because it would receive a different meaning as to its message and impact even if we had the same result due to the counter-evidence.

Based on the above described considerations, the following amendment may be drawn up as article (4) of § 10 of the Law on Copyright: „A literary work revealed after the death of its

author is considered not to be subject to publication as per intention of the author unless the author or other person having been authorised by the author to look after his literary, scientific or artistic bequest, or in the absence of such person, the person having received the copyright of the author as a heritage makes a contradictory declaration or the contrary is proved.”

11.1.2. Protection of personality in the quality as an author

Are regulations of the law regarding copyright represent an adequate protection against illegal usage? In our opinion they are not. Taking into account cases known from the practice of law enforcement and the typically occurring illicit attitudes, the present regulation is unable to satisfy the need for protection of literary works and personality in the quality as an author as it would be expected.

In our opinion, application of „Droit de non-paternité” assuring a legal means to the author against persons registering works not being products of their own. Taking this into consideration, we suggest to include the following in article (5) of § 12 of the Law on Copyright: „The author is entitled to the right of excluding indication of his name as an author of the work belonging to someone else.”

11.1.3. Duration of protection

The question may arise whether there is a difference - within the range of rights related to the personality - between the right to the usage of name and that of publication of literary works, respectively to the integrity of the literary work, since this type of distinction can be found with regard to the duration of protection. On the one hand, we can declare that name is the primordial means of expression of personality and therefore that relating to the quality as an author. Such a sharp distinction may seem to be exaggerated if we stick to idea of equality of rights related to the personality. The law is very reticent about the right to the integrity of literary works and restricting itself to defining the notion of the right to the integrity of literary works as a right related to the personality. It does not regulate precisely its application neither in concrete situations nor at places of emergence of the question of duration of protection, therefore general regulation of the law regarding duration of protection is to be applied.

It is just the above described differentiation, together with the special regulation of the duration of protection related to the usage of name that necessitates its transformation into a right of piety. If this idea is able to keep its identity not only in theory but also at the level of legal regulation, it seems to be applicable in its form extended to right to the integrity of literary works as well.

The following may be used as a proposal for modification of the law related to copyright to be used as a general provision of the Law of Copyright, article (2) of § 14: „After expiry of the protection period, the organisation commissioned with representation of the rights or interests of the deceased regarding copyright (§85-93) may claim for legal settlement due to a behaviour that would aggrieve personality rights within the duration of protection.”

11.2. Persons having title to the right of piety

In our opinion, the need for respect and protection of the right of piety urged to be strengthened by us is in close relationship with the necessity of revising the range of persons having title to this right and setting up proposals for regulation. We also urge to take into

consideration the will of the deceased and to validate it provided that he names the person authorised to act in his favour after his death.

The range of persons indicated to have title to the right of piety restricts the possibilities for legal remedy by the Common Law and the relating legal provisions. If there is no one entitled to the right for presenting a claim as per the Common Law and the conditions for the prosecutor to present a claim are not given either, the right of piety may lose its purpose. These are the anomalies, namely with regard to the range of entitled persons and the conditions for presenting a claim by the prosecutor, which inscite to find a solution to the problem by ways of regulation.

Taking into account the above, we make the following proposal to the modification of article (3) of § 85 of the Common Law:

„Relatives of the deceased and persons authorised by him through his last will and testament may go to law for reason of derogation of personality rights of the deceased. If there is no person indicated to have title to turn to legal remedy of the personality rights of the deceased (dead moral person) or if such a carriage is against public benefit, the prosecution office is also entitled to present the claim. The prosecution office has the right to act in the matter of derogation of personal interests in case of major derogation necessitating a special consideration or if the prosecution office becomes aware of the necessity of prosecution of an action through the information from the person having title to the right of piety but not being authorised to bring an action.”

11.3. Right to privacy

As per article of the Common Law declaring general protection of personality rights, the rights related to the personality are to be respected by everyone (§ 75 of the Common Law) It contains provisions as to legal status of public actors only in connection with abusive usage of portraitures and sound recordings ((article (2) of § 80 of the Common Law). Beyond all that, several decisions of the Constitutional Court discuss specific legal status of public actors.

With knowledge of operative articles of the relating law, theoretical standpoints and those of in the literature, it is quite difficult to find a satisfactory solution to the problem of protection against miscarriage related to the personality rights of public actors as private persons. A freedom is to be created to the public actors which enables them to exert their right of personality assured also by the Constitution. One of the possible but not exclusive means to achieve this is the estimative enumeration of the existing partial rights. In our view, it is more effective to restrict ourselves to modification of texts of the relevant articles declaring general protection of personality and to application of the law developing juridical practice showing contextual references of these.

One of the eventual methods of this may be the American "right of publicity" called by *Artúr Mészlény* „right of privacy”.

The concept of „revival while retaining” of *Lajos Vékás* which has become an important moment of the codification of the common law - and affects mainly § 107 of the Law on the Right of Privacy - and, in our opinion, represents an enhancement of the "right of privacy" to legal regulation level, therefore the modification of § 75of the Common Law may be used for protection of public actors also in harmony with the desire of the Proposal for Codification:

Based on the above, the dissertation makes the following proposal to the modification of § 75 of the Common Law:

Article (1) of § 75 of the Common Law: „The rights related to the personality is to be respected by everyone. These rights are protected by the law and other legal measures.”

(2) „Everyone has the right to avail himself of his personality within the limits of the legal measures and the rights of the others and not be hampered in exerting this right of his.”

The actually operative provisions under article (2) may receive a numeration starting with (3) to be followed by articles with increasing order of numbers.

11.4. Duration of protection of the right piety

As per the legal measures presently being in force - under favourable conditions, i. e. if the persons having title to the right of piety live to a great age, - the right related to the memory of the deceased may have a longer period of protection. It might happen though that due to the relatively shorter age of those being concerned such a protection cannot be realised. Therefore thought-provoking seems to be important.

If we consider the persons having title to the right of piety to be the starting point of its vindication, then introduction of a definite interval seems to be relevant, which may be identical to that of protection introduced for a period of 70 years in connection with the law on copyright. Upon modification of the Law on Right of Personality, the duration of protection introduced for a period of 50 years has been extended to 70 years directly because of elongation of human life time. This period of 70 years covers more or less life time of the relatives being in personal contact with the deceased and may be suitable for designation of maintenance of memory related to the deceased, this statement being not necessarily tolerant in every case with contradictory opinions. Since, if, in connection with an author who died after having created something lasting through his work, a period of seventy years proves to be suitable for protection purposes, it must be also suitable for post mortem protection of the rights of personality of the persons not being qualified as authors.

In harmony with this period of protection of seventy years and the proposal for regulation described earlier in the dissertation, the following proposal for finalised modification of (3) of § 85 of the Common Law is conceived:

1. Relatives of the deceased and persons having the right to the bequest of the deceased and those having been entitled to right of action may go to law for reason of infringement of the right of piety of the deceased. If there is no person indicated to have title to turn to legal remedy of the personality rights of the deceased (dead moral person) or if such a carriage is against public benefit, the prosecution office is also entitled to present the claim. In case of a behaviour being in coincidence with personal interests, the prosecution office has the right to **plead within a period of seventy years counted from the first day oft he date of death** in case of major derogation necessitating a special consideration or if the prosecution office becomes aware of the necessity of prosecution of an action through the information from the person having title to the right of piety but not being authorised to bring an action.”

2. „Relatives of the deceased and persons having the right to the bequest of the deceased and those having been entitled to right of action may go to law for reason of infringement of the right of piety of the deceased. If there is no person indicated to have title to turn to legal remedy of the personality rights of the deceased (dead moral person) or if such a carriage is against public benefit, the prosecution office is also entitled to present the claim. In case of a behaviour being in coincidence with personal interests, the prosecution office has the right to plead in case of major derogation necessitating a special consideration or if the prosecution

office becomes aware of the necessity of prosecution of an action through the information from the person having title to the right of piety but not being authorised to bring an action.”

11.5. De lege ferenda on the inheritance of claim for incorporeal indemnification

Reflections related to the need for free inheritance of claim for incorporeal indemnification and urging to reach an overall protection of personality confirm and support realisation of the post mortem protection of personality, as the main objective of the dissertation. In our opinion, we can talk about an overall protection of personality urged by us if we also manage to protect personality values of persons with deteriorated health and the deceased.

Without drawing the morally and legally relevant consequences, it is hard to sustain the statement that if somebody is murdered, the victim will suffer from no legal offence or infringement of the right of personality. In addition to the fact that this statement would sound rather cynical, it should imply considerations from legal point of view as well owing to the fact that consequences cannot be drawn out of it in usual way, therefore it needs a different approach.

Our standpoint according to which incorporeal indemnification due to an offence causing death or deterioration of health has to be freely inheritable will not be altered by presentation of the counter-arguments enumerated in a separate part of the present dissertation. It is just the presence of these counter-arguments, whether sometimes weak or well-based, will fortify our decision. It was just enhanced by the review of foreign legal solutions, as the tendency of evolution starting from the actual Hungarian practice of law enforcement and ending with the free inheritance of rights. It is far enough to consider the German and Austrian practice of law enforcement and finally the legal decisions.

In our view protection of personality right of the deceased is to be established in a differentiated manner. For the cases of offence to post mortem general personality rights, right of piety established within the range of provisions for personality rights is to be invoked, which right of piety has been transformed during the past years into a right of personality of the persons having title to such right. In the cases of behaviours resulting in physical injury to or death of the person, it must be made possible - for the sake of avoiding the anachronistic feature of "racing"¹⁷ - that, in case the victim did not vindicate in his life his right of claim due to the fact he did not have the possibility to do so because of his physical condition, persons having title to the right of the deceased may proceed to present such a claim.

The positive answer given to the free inheritance of rights necessitated to give proposals to the solution of regulation, which proposal attempted to touch upon the issues considered to be the most relevant ones. These reflections and proposals arranged in points are presented hereunder.

11.5.1. Claim

Claim for incorporeal indemnification can be enforced in case of infringement of the personality right. In case infringement of personality rights namely designated or not by either

¹⁷ "Race against time" means the actual practice of the present legal application according to which the layer "runs" to the court with the authorisation given to him by the person aggrieved due to the behaviour of feasant and being in a serious physical state, so that he can arrive in the last minutes of the "race", before the eventually occurring death of his client.

the Common Law, the Constitution or international agreements or infringement of personality rights emanated from these cases occur, the possibility of occurrence of incorporeal detriment may be experienced. Thus, if all these conditions are realised in relation with the person of the predecessor in title, enforcement of the claim may be validated.

11.5.2. Examination of the assumable will of the testator

During examination of the possibility of post mortem enforcement of the claim for incorporeal indemnification The assumable will of the deceased also has to be considered, since the right related to the enforcement of the claim constitutes a part of the testament as its assets. We believe that proving of the will of the predecessor in title with exclusion of disputability would cease occurrence of arguments which are risen on the basis of the presumption that the claim is related to the extent of respect towards the person in question.

11.5.3. Persons having title to enforce the claim

On the one hand, it is a generally accepted axiom that the rights of the predecessor in title, whether of property or incorporeal nature, will be inherited by the successor, while liabilities of identical value are also inherited by the successor. Thus, enforcement of the claim for incorporeal indemnification is to be considered as a right of such value. The codifier must have come to the same conclusion when he made the accused successor of the deceased be entitled to a post mortem enforcement of the claim for indemnification that may be adjudicated to the successor in case of unsubstantiated confinement in accordance with the relating provisions of the law on criminal trial. Based on this, according to our proposal, successors of the deceased are to be entitled to enforce their claim for a post mortem incorporeal indemnification.

11.5.4. Sum as subject to the claim

The legal practice actually applied during definition of criteria for the sum of the claim for incorporeal indemnification may give the obvious solution by itself. According to the preamble of the solution, only the properties are to be considered as bequest of the deceased which already existed or may have existed at the moment of occurrence of the bequest (at the moment of the death of the predecessor), since „properties belonging or which may belong to the testator are the ones representing the bequest. [...]”¹⁸ Taking into consideration of all the above, the successor may enforce his claim only up to the sum which is due to the predecessor up to the moment of his death.

Herein, we only wish to emphasise that decision-making is to take into consideration each and every case from the aspect of essential circumstances to be regarded as an important feature of definition of the sum of incorporeal indemnification with respect to the principle of equitableness.

11.5.5. Date of occurrence of detriment

In the cases when death is occurring immediately or relatively close in time, as typical in case of accidents, the date of detriment is in general the date of accident. Although, in case a longer period of time elapses between the actual detriment and the death, a thorough examination and evaluation of circumstances is necessary, the (assumable) date of occurrence

¹⁸ Szladits, Fürst, 6369/1901 and 5880/1887, Grill II. 17., 741.

of the detriment is to be defined. Based on the above, the successor will be entitled to the right of enforcing the claim from the date of occurrence of the detriment representing the basis of the detriment and of the related claim for incorporeal indemnification. (Naturally, realisation of preconditions assumed for the enforcement of the claim are also to be considered.)

11.5.6. Interest payment

It is to be noted that as to the default in paying the indemnification there is a new and positive tendency having come into practice in legal application. This consists of defining the sum to be paid due to delayed fulfilment of liabilities on the basis the interim increase of value.¹⁹ According to this, the provisions to which "payment of indemnification is due promptly after occurrence of the detriment does not exclude consideration of the interim changes in value when the extent of the indemnification is defined."²⁰ Establishment of legal basis of this practice is intended to be suggested by the proposal for codification of the new Common Law.

11.5.7. Claim for incorporeal indemnification by the relatives

In order to make work of the courts easier, the successor would have the right to enforce both his claim for post mortem incorporeal detriment to the predecessor and the claim for incorporeal indemnification he is entitled to in relation with the death of the predecessor based on his own right to an eventual sui generis claim for incorporeal indemnification as relative of the predecessor. Naturally, declaration of statement construed by the legal practice and jurisprudence as to the existence of special facts would necessitate examination of different interdependent circumstances by the courts. In our opinion enforcement of these claims in the same legal action would make the situation of the courts and that of the successors easier.

¹⁹ BH 1981. 43.

²⁰ BH 1990. 153. II.

12. Works published relating the subject of the dissertation

1. About the copyright of the dead author
Civil Law Codification 2005/4-5, No. 38-42
2. About the authorized to reverence and the term it
Civil Law Codification 2005/2, No. 15-20
3. Universal bases of incorporeal indemnification
Legal Bulletin 2004/5, No. 191-199
4. Age of Innocence
Controll 2003. No. 1, 128-134
5. Post mortem protection of general personality right in the German legal practice
European Law
July 22-27, 2002
6. Recompense as incorporeal indemnification in ABGB
Hungarian Law
March, 2002, 164-170
7. Recompense as a legal remedy for infringement of the general personality right
Review of Legal Theory
No. 2002./3
8. Comparative analysis of circumstances affecting the extent of recompense with special emphasis on the German legal practice
Review of Legal Theory
No. 2001/4
9. Schadenersatz für immaterielle Schäden – Die Neukodifikation des BGB in Ungarn unter Bezugnahme auf die deutsche Regelung
Manuscript approved for publication, expected to be published in No. 2005 of Conference Volume of German Economic Legal, in the series Library of Foundation Elemér Pólay
10. Extension of incorporeal indemnification to the cases of infringement of personality right
Manuscript approved for publication, expected to be published in Volume 2005 of Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica et Politica Tomus
11. Relative's claim for in-kind compensation
Manuscript approved for publication, expected to be published in No. 2005 of JogOk
12. Bases of Austrian non-material damage
Manuscript approved for publication, expected to be published in Volume 2006 of Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica et Politica Tomus

Tartalomjegyzék

1. A kutatási téma előzményeinek rövid összefoglalása sérelme	1
2. Az értekezés célja	2
3. Az értekezés felépítése	2
4. Az értekezés elkészítése során alkalmazott módszerek	3
5. Az értekezés tudományos eredményeinek összefoglalása	4
5.1. A posthumus szerzői jogi védelemhez	4
5.1.1. A szerzői mű posthumus nyilvánosságra hozatala	4
5.1.2. A szerzői minőség védelme	4
5.1.3. A védelem időtartama	5
5.2. A kegyeleti jog gyakorlásának jogosultjai	5
5.3. A magányosság joga	6
5.4. A kegyeleti jog védelmének időtartama	6
5.5. De lege ferenda a nem vagyoni kártérítés iránti igény jogutódlásáról	7
5.5.1. Jogalap	8
5.5.2. Az örökhatározó feltehető akaratának vizsgálata	8
5.5.3. Az igény érvényesítésére jogosultak	8
5.5.4. Összegszerűség	9
5.5.5. A károsodás bekövetkeztének időpontja	9
5.5.6. Kamatfizetés	9
5.5.7. Hozzá tartozói észmei kárigény	9
6. Az értekezés témakörében készült publikációk	10
7. Precedents of the Research Theme Overview	11
8. Aim of the dissertation	12
9. Structure of the dissertation	12
10. Methods applied during preparation of the dissertation	13
11. Summary of scientific results of the dissertation.....	14
11.1. To the protection of post mortem copyright	14
11.1.1. Post mortem publication of the literary work	14
11.1.2. Protection of personality in the quality as an author	15
11.1.3. Duration of protection	15
11.2. Persons having title to the right of piety	15
11.3. Right to privacy	16

11.4. Duration of protection of the right piety	17
11.5. De lege ferenda on the inheritance of claim for incorporeal indemnification ..	18
11.5.1. Claim	18
11.5.2. Examination of the assumable will of the testator	19
11.5.3. Persons having title to enforce the claim	19
11.5.4. Sum as subject to the claim	19
11.5.5. Date of occurrence of detriment	19
11.5.6. Interest payment	20
11.5.7. Claim for incorporeal indemnification by the relatives	20
12. Works published relating the subject of the dissertation	21
13. Tartalomjegyzék	22

